

HORVÁTH KATALIN, SZABÓ BALÁZS, YAMAJI MASANORI

A FUKUDA KÖNYVTÁR:
AZ ELTE BTK TÁVOL-KELETI INTÉZETE
KÖNYVTÁRÁNAK LEGÚJABB SZERZEMÉNYÉRŐL

A FUKUDA KÖNYVTÁR NÉVADÓJÁRÓL
ÉS A KÖNYVTÁRNAK AZ ELTE-RE KERÜLÉSÉRŐL

Fukuda Hideichi 福田秀一 professzor (1932–2006), az International Christian University professzora, irodalmár, az ELTE japán szakos képzésének 1986. őszi beindítását követően a Japán Alapítvány Vendégprofesszori Programja keretében érkezett Magyarországra. 1987 februárjától augusztusáig – az első japán szakos vendégprofesszorként – itt tanított először fél évet, majd második alkalommal 1999. február és április között. Első látogatásától egészen haláláig nagy figyelemmel kísérte az ELTE japán szakos képzésének fejlődését. Nagyon örült annak, hogy közvetlenül megtapasztalhatta a képzés fejlődését, amikor a második vendégprofesszúra alkalmával már nem kellett tolmács segítségét kérnie, hanem előadásait és szemináriumait gond nélkül tarthatta közvetlenül japánul.

2009 januárjában érkezett egyetemünkre a könyvtári adomány Fukuda professzor végakarátának megfelelően, Emiko professzor özvegyének segítségével és a Japán Alapítvány támogatásával. A könyvtár méltó elhelyezését lehetővé tette a Távol-keleti Intézet Könyvtára, amelyet a Komacu Csikó Alapítvány támogatásából korszerűsítettünk.

Fukuda Hideichi professzor több mint kétezer tételből álló japán közép- és újkori irodalom- és kultúrtörténeti szakkönyvtár-adománya a Japán Alapítvány eddigi könyvtámogatásával és más könyvadományokkal együtt az ELTE japán képzésének közép- és kelet-európai viszonylatban is kiemelkedő háttérrel biztosít, és könyvtárunkat az európai japanológia egyik bázisintézményévé teszi. Az alábbiakban a könyvtár állományát mutatjuk be.

A FUKUDA KÖNYVTÁR ÁLLOMÁNYA

A Fukuda Könyvtár legnagyobb számban a professzor kutatásaihoz kapcsolódó korabeli forrásműveket és az azokhoz kapcsolódó szakirodalmat tartalmazza.

A közép- és újkori irodalom kutatásáról terjedelmes szakkönyvtár maradt fent, melyet a professzor hosszú évek kutatómunkája során gyűjtött össze. Számos kötetben látható a szerző személyes ajánlása Fukuda professzor részére, és a professzor saját írásai közül is igen sok gazdagítja a gyűjteményt.

Forrásművek

A korabeli forrásművek közül érdemes megemlíteni a következő műveket, melyeknek több kiadása is szerepel a gyűjteményben, valamint bőségesen megtalálhatók a témával foglalkozó kutatások és elemzések is. Ezek egy-egy mű igen sokrétű elemzését teszik lehetővé, önmagukban képezhetik egy BA záródolgozat irodalmi anyagát, de egy magasabb szintű kutatás kiindulópontjául is szolgálhatnak.

Ilyen – forrásokkal, szakirodalommal együtt – bőséges anyagot szolgáltatató művek között említhető több antológia:

Kokinwakashū 古今和歌集

Okumura Tsuneya 奥村つねや (ed.) 1978 *Kokinwakashū* 古今和歌集. Tokyo: Shinchōsha.

Kawamura Teruo 川村晃生 (ed.) 1966. *Kokinshū* 古今集. Tokyo: Horupu shuppan.

Kubota 窪田 et al. eds. 1975. *Kokinwakashū, Gosenwakashū, Shūiwakashū* 古今和歌集・後撰和歌集・拾遺和歌集. Tokyo: Kadokawa.

Shinkokinwakashū 新古今和歌集

Ishida Yoshisada 石田吉貞 1972. *Shinkokin sekai to chūsei bungaku* 新古今世界と中世文学 [A Shinkokin-kor és a középkori irodalom]. Tokyo: Kitazawa Tosho Shuppan.

Kubota Tōru 久保田淳 (ed.) 1976. *Shinkokinwakashū* 新古今和歌集. Tokyo: Ōfūsha.

Kubota Tōru 久保田淳 1976. *Shinkokinwakashū zenhyōshaku* 新古今和歌集全評釈 [A Shinkokinwakashū teljes kritikája]. Tokyo: Kōdansha.

Kubota Tōru 久保田淳 (ed.) 1979. *Shinkokinwakashū* 新古今和歌集. Tokyo: Shinchōsha.

Gotō Shigerō 後藤重郎 2004. *Shinkokinwakashū kenkyū* 新古今和歌集研究 [A Shinkokin-wakashū kutatása]. Tokyo: Kazama shobō.

Satō Tsuneo 佐藤恒雄 (ed.) 1966. *Shinkokinwakashū* 新古今和歌集. Tokyo: Harupu shuppan.

Sankashū 山家集

- Ariyoshi Tamotsu 有吉保 (ed.) 1977. *Shinkokinwakashū, Sankashū* 新古今和歌集・山歌集. Tokyo: Kadokawa shoten.
- Kubota Tōru 久保田淳 (ed.) 1983. *Sankashū* 山家集. Tokyo: Iwanami.
- Gotō Shigerō 後藤重郎 (ed.) 1982. *Sankashū* 山家集. Tokyo: Shinchōsha.
- Sasaki Hirotsuna 佐々木弘綱 – Sasaki Nobutsuna 佐々木信綱 (eds.) 1969. *Sankashū* 山家集. Tokyo: Hakubunkan.
- Hirano Tsuneki 平野宣紀 (ed.) 1969. *Sankashū zenshaku* 山家集全釈. Tokyo: Honami.

Gyokuyōwakashū 玉葉和歌集

- Tsugita Kasumi 次田香澄 (ed.) 2005. *Gyokuyōshū Fūgashū kō* 玉葉集風雅集攷 [Kasama sōsho 笠間叢書352] Tokyo: Kasama shoin.

A naplóirodalomból:

Murasaki Shikibu nikki 紫式部日記

- Imakōji Kakuzui 今小路覚瑞 1970. *Murasaki Shikibu nikki no kenkyū* 紫式部日記の研究. Tokyo: Yūseidō.
- Yamamoto Toshitatsu 山本利達 (ed.) 1980. *Murasaki Shikibu nikki* 紫式部日記. Tokyo: Shinkosha.

Kagerō nikki 蜻蛉日記

- Kawamura Yūko 川村裕子 1999. *Kagerō nikki no hyōgen to waka* 蜻蛉日記の表現と和歌. Tokyo: Kasama shoin.
- Uemura Etsuko 上村悦子 1972. *Kagerō nikki no kenkyū* 蜻蛉日記の研究. Tokyo: Meiji.
- Tamagami Takuya 玉上琢彌 (ed.) 1961. *Kagerō nikki honbunhen* 蜻蛉日記 本文篇. Tokyo: Koten bunko.
- Shinozuka Junko 篠塚純子 1996. *Kagerō nikki no kokoro to hyōgen* 蜻蛉日記の心と表現. Tokyo: Benseisha.

Sarashina nikki 更級日記

- Akiyama Ken 秋山虔 1980. *Sarashina nikki* 更級日記. Tokyo: Shinkosha.
- Tamai Kōsuke 玉井幸助 1930. *Sarashina nikki shinchū* 更級日記新註. Tokyo: Ekiei shoin.
- Hashimoto Fumio 橋本不美男 – Sugitani Toshirō 杉谷寿郎 (eds.) 1980. *Sarashina nikki* 更級日記. Tokyo: Kasama shoin.

Towazugatari とはずがたり

Inoue Muneo 井上宗雄 – Wada Hidemichi 和田英道 (eds.) 1984. *Towazugatari* とはずがたり. Tokyo: Sooeisha.

Kishida Yoriko 岸田依子 – Nishizawa Shooji 西沢正二 (eds.) 1988. とはずがたり. Tokyo: Miyai shoten.

Tomikura Tokujirō 冨倉徳次郎 ed 1972. *Towazugatari* とはずがたり [Tsukuma sōsho 筑摩叢書140]. Tokyo: Tsukuma shobō.

Tsugita Kasumi 次田香澄 (ed.) 1970. *Towazugatari* とはずがたり. Tokyo: Meiji shoin.

Misumi Yooichi 三角洋一(ed.) 1992. *Towazugatari* とはずがたり. Tokyo: Iwanami.

Matsumoto Yasushi 松本寧至 (ed.) 1975. *Towazugatari* とはずがたり. Tokyo: Ōfūsha.

Fukuda Hideichi 福田秀一(ed.) 1979. *Towazugatari* とはずがたり. Tokyo: Shinkosha.

A korabeli forrásokról szólva fontos megemlíteni, hogy különböző kiadóktól számos irodalmi sorozat is szerepel a könyvtárban. Ezeket a forrásokat a tudományosan átgondolt, a kutatások alapján helyesbített szövegen túl neves tudósok jegyzetei, kísérő tanulmányai gazdagítják; összevetésük, párhuzamos elemzésük a filológiai kutatómunka magas színvonalú megvalósítását teszi lehetővé. Az ilyen sorozatok között említhető:

A Kadokawa kiadó 角川書店 36 kötetes *Nihon koten bungaku* 日本古典文学 sorozata (1975);

az Iwanami kiadótól 岩波書店 a *Shinkoten bungaku taikai* 新古典文学 大系 (1989) 14 kötet;

a Hakubunkan kiadó 博文館 29 kötetes sorozata, a *Teikoku bunko* 帝国 文庫 (1929, első kiadása 1895);

a Shinchōsha kiadó 新潮社 56 kötetes klasszikus irodalmi sorozata (1976);

a Chikumashobō 筑摩書房 kiadó 30 kötetes versgyűjteménye, a *Nihonshijin-sen* 日本詩人選 (1970);

a *Mikan kokubun shiryō* 未刊国文資料 10 kötet (1958);

a Hekichūdō kiadó 碧沖洞 55 kötetes *Hekichūdō sōsho* 碧沖洞叢書 című gyűjteménye (1970).

A Yūhōdō kiadó 有朋堂 sorozatának legtöbb darabja a Taishō-korban jelent meg, de van közöttük a Meiji-kor végén, 1911-ben kiadott kötet is (Yūhōdō bunko 有朋堂文庫).

Fukuda professzor kutatásaiban fontos helyet kapott *Saigyō* 西行 szerzetes (1118–1190), ezért nagy számban található *Saigyō* írásait magába foglaló kötetek, valamint a *Saigyō*-kutatással kapcsolatos tanulmányok. Mindössze néhányat említve ezek közül:

- Nakano Kōji 中野孝次 1982. *Saigyō no hana* 西行の花. Kyoto: Tankosha;
 Mezaki Tokue 目崎徳衛 1978. *Saigyō no shisōshiteki kenkyū* 西行の思想史的研究. Tokyo: Yoshikawa kōbunkan;
 Takagi Kiyoko 高木きよ子 1989. *Saigyō no shūkyōteki sekai* 西行の宗教的世界. Tokyo: Daimeidō;
 Miya Shūji 宮柊二 1977. *Saigyō no uta* 西行の歌. Tokyo: Kawade shobō;
 Yamada Shōzen 山田昭全 1956. *Saigyō no waka to bukkyō* 西行の和歌と仏教. Tokyo: Meiji shoin;
 Kuwabara Hiroshi 桑原博史 1989. *Saigyō to sono shūhen* 西行とその周辺. Tokyo: Kazama shobō.

Fukuda professzor kutatásai *Fujiwara no Teika* munkásságára is kiterjedtek, ezt tükrözi könyvtárának számos darabja:

- Yoshida Kazu 吉田一 1986 *Fujiwara no Teika-Bi no kōzō* 藤原定家一美の構造. Tokyo: Hōsei daigaku shuppankyoku;
 Yasuda Ayao 安田章生 1967. *Fujiwara no Teika kenkyū* 藤原定家研究. Tokyo: Shibundō;
 Ishida Yoshitaka 石田吉卓 1969. *Fujiwara no Teika no kenkyū* 藤原定家の研究. Tokyo: Junkudō ginkō kenkyū;
 Satō Tsuneo 佐藤恒雄 (ed.) 2002. *Fujiwara no Teika zenkashū* 藤原定家全歌集. Tokyo: Kazama shobō;
 Akabane Shuku 赤羽淑 (ed.) 1963. *Fujiwara no Teika zenkashū zenku sakuin* 藤原定家全歌集全句索引. Tokyo: Kazama shobō.
 Fukuda Yūsaku 福田雄作 1974. *Teika karon to sono shūhen* 定家歌論とその周辺. Tokyo: Kazama shobō.

Sokféle folyóirat is gazdagítja a gyűjteményt, amelyek a japán irodalomtörténeti, irodalomelméleti kutatás eredményeiről, adott időszakban való helyzetéről adnak képet a kutató számára:

- Waka bungaku kenkyū* 和歌文学研究 1–90, 1956–2006;
Nihon kayō kenkyū 日本歌謡研究 1–40, 1964–2004;
Chūko bungaku 中古文学 1–70, 1967–1993;
Chūsei bungaku 中世文学 1–50, 1956–2006;

Gunki to katarimono 軍記と語り物 36–40, 2000–2005;
Rengahaikai kenkyū 連歌俳諧研究 83–109, 1992–2006;
Bukkyō bungaku 佛教文学 1–29, 1977–2006;
Nihon rekishi 日本歴史「日本歴史・別冊総目録 1–400;
Shirin sōmokuroku 史林総目録 1–40;
Kokugo to kokubungaku 国語と国文学;
Bessatsu kokubungaku 別冊国文学 13 száma.

A japán irodalmat és irodalomtörténetet összefoglaló lexikonok, és a témához kapcsolódó szótárak is igen nagy segítséget nyújthatnak az érdeklődők számára. Ezek között található:

Araki Yoshio 荒木良雄 (ed.) 1966. *Chūsei bungaku jiten* 中世文学辞典. Tokyo: Shunjūsha;
 Yoshida Tōgo 吉田東伍 (ed.) 1981. *Dainihon chimei jisho* 大日本地名辞書 1–8. Tokyo: Fuzanbō;
 Hagitani Boku 萩谷朴 1957. *Heianchō utaawase taisei* 平安朝歌合大成. magánkiadás;
 Fujimura Tsukuru 藤村作 1963. *Nihon bungaku daijiten* 日本文学大辞典 1–7. Tokyo: Shinchōsha.
Shikashū taisei 1–7 私歌集大成. 1983. Tokyo: Meiji shoin
 Nakamura Hajime 中村元 (ed.) 1962. *Shinbukkyō jiten* 新仏教辞典. Tokyo: Seishin shobō;
 Nagano Jōichi 長野嘗一 (ed.) 1969. *Setsuwa bungaku jiten* 説話文学辞典. Tokyo: Tōkyōdō.
 Kubota Utsubo 窪田空穂 (ed.) 1975. *Waka bungaku daijiten* 和歌文学大辞典. Tokyo: Meiji shoin;
 Tōjō Misao 東條操 (ed.) 1951. *Zenko kuhōgen jiten* 全国方言辞典. Tokyo: Tōkyōdō.

A középkori japán irodalom történetének és elméletének kutatására vonatkozó munkák egész sora található a gyűjteményben, képet adva a kutatás fő irányairól és meghatározó elméleteiről egyaránt. Ezek ismerete a téma iránt mélyebben érdeklődő kutatók számára elengedhetetlen. A teljesség igénye nélkül:

Kimura Masanori 木村正中 (ed.) 2003. *Chūko bungaku ronshū* 中古文学論集. Tokyo: Ōfūsha;
 Kubota Jun 久保田淳 1998. *Chūsei bungaku no jikū* 中世文学の時空. Tokyo: Wakakusa;
 Ichiko Teiji 市古貞次 (ed.) *Chūsei bungaku tenbyō* 中世文学点描. Tokyo: Ōfūsha;

- Takeda Motoharu 武田元治 1984. *Chūsei karon wo meguru kenkyū* 中世歌論をめぐる研究 Tokyo: Ōfūsha;
- Kubota Jun 久保田淳 1991. *Chūsei Nihon bungaku* 中世日本文学. Chiba: Hōsō daigaku.
- Ichiko Teiji 市古貞次 1987. *Koten bungaku kenkyū hikkei* 古典文学研究必携. Tokyo: Gakutōsha;
- Ichiko Teiji 市古貞次 1998. *Nihon bungakushi* 日本文学史. Tokyo: Meiji shoin;
- Kubota Jun 久保田淳 1997. *Nihon bungakushi* 日本文学史. Tokyo: Ōfūsha;
- Ichiko Teiji 市古貞次 1959. *Nihon bungakushi gaisetsu* 日本文学史概説. Tokyo: Shūei shuppan.

Fukuda professzor gyűjteményében nagy számban találhatók kéziratok, segédanyagok és jegyzetek is, melyeket a professzor kutatásai során használt és gyűjtött össze. Találhatók itt korabeli, eredeti forrásművek mikrofilmre vett másolatai, ezen kívül több, a Meiji-korból származó eredeti mű is. Ezek közül legértékesebb talán az 1870-ből származó *Shirakumo nikki* (白雲日記).

A könyvtár tartalmának felsorolása ezzel korántsem teljes, de az adománylistán minden tétel részletesen fel van tüntetve. A könyvtár anyaga vélhetően nagyban hozzájárul majd a magyarországi japanológiai kutatásokhoz, és segítségére lesz minden érdeklődőnek. Bízunk abban, hogy Fukuda professzor hosszú évek során összegyűjtött könyvtára méltó helyet kapott, ahol tulajdonosa halála után is a japanológia szolgálatára állhat. Reméljük, hogy japanológusok nemzedékei fogják nagy haszonnal forgatni a műveket, ezzel valóra váltva a professzor végakarátát.